

L 2067 1 (4)

Kulturmiljöenheten

Gunilla Pages
08-7854239

Riksantikvarieämbetet

Ink. 2007 -01- 0 2

Dnr:

Delgivn kvitto

K006 (bultbostad.)
A002 (bostad med lokaler)

**Beslut om byggnadsminnesförklaring av fastigheten
Drottningholm 1:39, Ralph Erskines bostad och kontor mm,
Lovö, Ekerö kommun**

Ralph Erskines bostadshus med tillhörande arkitektkontor och garage samt trädgårdstomt har ett synnerligen högt arkitekturhistoriskt värde. Länsstyrelsen förklarar därför fastigheten Drottningholm 1:39 för byggnadsminne enligt 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m (KML).

Följande skyddsbestämmelser har fastställts för fastigheten, se numrering av byggnaderna på bifogade karta: bostadshus 1, arkitektkontor 2, garage 3. Det är av stor vikt att bostadshuset även fortsättningsvis kan användas som sådant.

1. Byggnader och tomt ska vårdas så att de inte förfaller. Vård och underhåll ska utföras med ursprungliga material och metoder och på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
2. Byggnaderna 1-3 får inte rivas eller flyttas.
3. Byggnaderna 1-3 får inte byggas om, byggas till eller på annat sätt till det yttre förändras.
4. Ingrepp får inte göras i stomme och takkonstruktion i byggnaderna 1-3.
5. Den ursprungliga planlösningen i byggnaderna 1-2 ska bevaras. De f d barnrummen som sammanslagits till ett rum får åter delas.
6. I interiörerna av byggnaderna 1-2 får väggarna inte byggas för eller isoleras. Ingrepp i eller ändring av ursprunglig fast inredning får inte göras. Till den fasta inredningen räknas till exempel
 1. skjutfönster med snickerier i mahogny (hus 1 och 2)
 2. den svängbara spisen i allrummet (hus 1)
 3. inredningen i ädelträ i sovrummet (master bedroom) samt den enkla ventilationen därstädes (hus 1)
 4. köksinredningen i trä.
7. Tekniska och sanitära installationer och inredning omfattas inte av skyddsbestämmelserna.

20.07-01-03 beslut. *Umb*
kopier från Kfu: BM-reg. *bj*

8. Det område som markerats på bifogade kartskiss får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Viktiga inslag är gångbroar och trappor, markbeläggning, damm och pergola. Växthuset undantas från skyddet. Trädgården ska underhållas så att dess karaktär och struktur bibehålls. En vårdplan för trädgården ska upprättas av Länsstyrelsen i samråd med fastighetsägarna.

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

Ralph Erskine var en av efterkrigstidens mest nyskapande arkitekter och äger världsrykte. I Stockholms län liksom på många andra håll i landet finns flertaliga exempel på hela bostadsområden, villor och offentliga byggnader uppförda efter hans ritningar. Ralph Erskines omisskännliga förhållande till arkitekturen innebär en strävan efter gestaltning av goda livsmiljöer. En formstark modernism som gärna tar upp och omvandlar regionala särdrag präglar hans verk. Ralph Erskines eget bostadshus med tillhörande kontor är ett typiskt exempel ur arkitektens produktion. Den bärande idén som Ralph Erskine själv uttryckte det i ett första samtal om skyddsbestämmelserna var "att skapa oändlig rymd genom ljus".

Ljuset, rymden och öppenheten parat med möjligheten till avskildhet är en av anledningarna till att anläggningen säkras för framtiden genom byggnadsminnesförklaringen.

Anläggningen ritades av Erskine tillsammans med arkitekt Vernon Gracie och stod färdig 1963. Fastigheten är belägen på Drottningholmsmalmen i ett område med bebyggelse huvudsakligen uppförd före mitten av 1800-talet. Sedan 1950-talet har dock ett tiotal moderna villor byggts i området varav en år 1952-53 av arkitekt Peter Celsing. Detta till trots mötte Ralph Erskine svårigheter att få bygglov för sin strikta skapelse.

Anläggningen består av bostadshus, kontorsbyggnad och garage som tillsammans med den skulpterade, bergsbundna tomten och äppelträden från fruktträdgården som tidigare fanns på platsen, utgör en väl genomtänkt helhet. De tre husen skapar en vindskyddad gård. Till byggnaderna leder eleganta träbroar och här och där finns altaner utplacerade.

Husen är uppbyggda av vita, prefabricerade lättbetongelement (siporex), vilka är skärade i efterhand och monterade ömsom stående, ömsom liggande. Hörnelementen är avrundade, liksom vid takfoten där lättbetongelementen fortsätter och bildar ett mjukt rundat takvalv som sluter huskroppen. Där ovan svävar skivor av svart, korrugerad plåt i en obruten linje. Genom detta friliggande yttertak skapas ett kallt utrymme som hindrar snön att smälta av värmen inifrån. Husen är försedda med mycket höga, smala skorstenar i stål. De utskjutande vindfångarna bidrar till fasadernas varierade uttryck, liksom också fönstrens asymmetriska placering.

I bostadshuset har arkitekten i hög grad anpassat fönstersättningen för att få in mycket ljus och för att skapa utblickar mot trädgården. Det lågt sittande perspektivfönstret intill sittgruppen medger fri sikt och kontakt med grannar som går förbi. Kontorshuset har försetts med stora fönsterpartier med skjutglas men har delvis slutits mot den privata trädgården genom att vissa fönster försetts med rutor i råglas.

De vita lättbetongelementen är i sig isolerande och utgör såväl ytter- som innerväggar, liksom de välvda taken. Medan utsidan av betongen är mönstrad är insidan slät. Väggarna är sammanhållna av synliga dragband. I både bostadshuset och kontoret följer rummen genom avtrappningar den sluttande tomten medan takens horisontallinje är obruten.

Bostadshuset har en öppen planlösning med ett stort allrum i tvåvåningshöjd, där arbete och fritid naturligt binds ihop, ett kök som ett rum i rummet och ovanpå detta ett utrymme som kunde användas till extra sovplats. De mer privata delarna med sovrum, badrum och bastu mm finns samlade i husets borte del, ett arrangemang som ger avskildhet i ett hus som huvudsakligen är planerat för kontakt. Huset har således en tydlig struktur men var ändå tänkt att kunna förändras vid behov.

Kontorsbyggnaden upprepar bostadshusets öppna planlösning med köket som ett rum i rummet. Kontorsbyggnaden har sedan byggnadstiden genomgått mindre förändringar. Så har ett sammanträdesrum inrättats i bottenvåningen med nytt fönster och ny dörr. Några skjutfönster har bytts ut mot nya glaspartier men fortfarande med snickerier i massiv mahogny.

Garagebyggnaden är uppförd i samma material och har samma konstruktion som de andra byggnaderna.

Källor:

Arkitekt Ralph Erskine, december 2004

Mats Egelius: *Ralph Erskine, arkitekt*, Stockholm 1988

Ärendets handläggning

Fråga om byggnadsminnesförklaring väcktes av Länsstyrelsen till Ralph Erskines 90-årsdag den 24 februari 2004. Ralph Erskine insjuknade tyvärr och avled innan skyddsbestämmelserna hann fastställas. Men dessa har den 22 december 2006 godkänts av dödsboet.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill erinra om att för anläggningen gäller även det som stadgas i plan- och bygglagstiftningen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Länsstyrelsen får vidare meddela att om det finns särskilda skäl, får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Ett sådant skäl skulle kunna vara t ex att köksinredningen är för låg och därför behöver höjas. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillstånden som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras samt den dokumentation som behövs.

Detta beslut kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (Länsrätten i Stockholms län) enligt anvisningar på bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Mats Hellström. I beslutet har även deltagit länsantikvarie Mats Jonsäter, länsassessor Göran Bjarme samt 1:e antikvarie Gunilla Pagès, föredragande.

Mats Hellström

Gunilla Pagès

- Bilagor:*
Besvärshänvisning
Utdrag ur fastighetskarta över Drottningholm 1:39

- Kopia:*
Mk (exp, hla, gp)
Rättsenheten (gb)
 Riksantikvarieämbetet
 Stockholms läns museum
 Byggnadsnämnden i Ekerö kommun, med lagakraftsbevis
 Inskrivningsmyndigheten, med lagakraftsbevis

